

אחרים. הוא פחד שמא יתחדשו דברי הבלע שבית אביה הפיץ נגדו. מלך לא יכול למחול על כבודו והיא השותה אותו לאחד הריקים, כמו שדיברו מתנגדיו בימי שאול. שופט צדק היה אדוננו דוד המלך ובודאי גם משפטו זה מוצדק, ויש בו אף הוראה לדורות לאלו שיודעים כיצד ללמוד מהם.

פרק ז (פסוקים א-יז)

שפיכת דמים אף במלחמת קודש משפילה את האדם.

המחנך: כבר הזכרנו השנה את אדם הראשון וקין שה' הוכיחם בלשון שאלה. אני חושב שכל אחד מכם יכול לחזור על שתי השאלות האלה.

תלמיד אחד: לאדם הראשון שאל: איכה? (בראשית ג ט). לקין שאל: אי הבל אחיך? (שם ד ט).

תלמיד שני: הוא גם שאל: המן העץ אשר ציויתך לבלתי אכול ממנו אכלת? (שם ג יא).

המחנך: גם בפסוקים אלו נאמרו דברים מפי ה' בלשון שאלה. בקשר למה?

תלמיד: בקשר לבניין בית המקדש. ה' שואל את דוד: "האתה תבנה לי בית לשבתי?"

המחנך: נכון, עלינו להתבונן, למה נאמרו הדברים בלשון שאלה ולא נאמר פשוט: אתה לא תבנה לי בית לשבתי.

תלמיד: למה באמת לא הסכים ה' כי דוד יבנה את בית המקדש. בפסוקים אלו לא נזכר טעם הדבר.

המחנך: מלשון הכתוב אנו רואים כי ה' חפץ שדוד עצמו יבין כי אין הוא ראוי לבנות את בית המקדש.

תלמיד: זה כמעט כמו ששאל אמר עליו.

המחנך: אכן כנראה כדי שלא תעלה מחשבה פסולה כזו בלב מישהו ציוה ה' לנתן לומר: "לך ואמרת אל עבדי, אל דוד". ה' נותן לדוד את התואר עבד ה', שזכו לו עשרה אנשים בלבד וביניהם משה רבינו. הוא גם מודיע לו שהמלכות תהיה למשפחתו לעולם. ואף על פי כן לא הורשה לו לבנות את בית המקדש.

אילו היינו אנחנו צריכים לומר טעם לדבר, לא היה אפשר למצוא את התשובה לחידה זו. דוד שהבין את הסיבה פירש זאת. אולי עזר לו נתן בפירוש השאלה, ולא נכתב הדבר בספר כאן.

עזרא בספר דברי הימים א כב ח כתב את דברי דוד לפני מותו לשלמה בנו ובהם אמר דוד "ויהיה עלי דבר ה' לאמר: דם לרב שפכת ומלחמות גדולות עשית לא תבנה בית לשמי".

תלמיד: האם נלחם דוד לטובת עצמו?

המחנך: בודאי שלא. אבל שפיכות דמים משפילה את האדם, אף אם אין אפשרות אחרת. שפיכות דמים היא תוצאה משפלות האדם והאדם המשתתף בזה, אף באין ברירה, נשפל על ידי כך.

תלמיד: אם כן למה לא נאמר לו כן במפורש.

המחנך: שמא תשיבו אתם לשאלה זו, בהתאם למה שאמרנו בתחילת השיעור בקשר לתוכחה באמצעות שאלות? האם אתם זוכרים את הטעם המבואר ברש"י, למה ה' פתח את תוכחתו לאדם בלשון שאלה?

תלמיד: כדי שלא יבהל.

המחנך: גם כאן זה הוא הטעם. אילו היה ה' אומר לו סתם: אתה לא תבנה לי בית, היה דוד נבהל מאד, שמא יש בו איזה דבר רע גדול. כאשר נשאל בלשון שאלה בצירוף הרבה דברי כבוד ותנחומים, יכול היה דוד ברוח קדשו או בעזרת נתן להכיר מה היא הסיבה.

תלמיד: מן הפסוק בדברי הימים נראה כי ה' אמר לו זאת במפורש.

המחנך: מלשונו של דוד "ויהי דבר ה' עלי" ולא אלי, אף כי המשך הכתוב הוא בגוף ראשון: "דם רב שפכת", נראה כי זה לא נאמר במפורש, כדי שלא להפחידו ולהעליבו ולהרפות את ידיו מן המלחמות שהיה עליו לעשות גם לאחר מכן.

תלמיד: לאדם ולקין נתפרשו הדברים לאחר שנאמרו תחילה בלשון שאלה. אולי גם כאן.

המחנך: זו סברא טובה מאד ונראית נכונה. אבל לא נכתב הדבר בספר, מפני כבודו של דוד וכל אלו שילחמו עבור עם ישראל.

אף כי המלחמה דבר משפיל היא יש להיזהר מלדבר בגנותה, מפני שבתנאי חיינו אין אפשרות להימלט ממנה. רק באחרית הימים הובטח שלא תהינה מלחמות.

וכן אנו למדים על רוב קדושת בית המקדש, שיכול היה להיבנות רק על ידי אנשים שאין להם כל שייכות למלחמות.

תלמיד: אנו למדנו בהיסטוריה על הבית שבנה המלך הורדוס, שהיה אכזר ושופך דמים.

המחנך: הוא לא בנה את בית המקדש. הוא רק חידשו והגדילו ככפרה על חטאיו. בניין זה גם לא התקיים זמן רב.

הערה למחנך: אם התלמידים יעוררו את השאלה כיצד נתן מסכים תחילה ונאלץ לחזור אחר כך, ימצא המחנך תשובה ב"דעת סופרים".

פרק ז. (פסוקים יח-כא)

נצחיות מלכות בית דוד.

הערה למחנך: פסוקים קשים ורבי משמעות כמו הפסוקים א-ז, יש לקרוא בכיתה בביאור המילים ובדיון בבעיות המתעוררות אגב הקריאה. השיעור בפסוקים יח-כט, צריך לשמש גם חזרה וסיכום של הפסוקים א-ז. גם את הפסוקים יח-כט יש לקרוא בכיתה בביאור המילים. אולם יש להקדים דיון בהם, כדי להקל את הבנתם.

המחנך: בשיעור הקודם דיברנו על דברי ה' לדוד שנאמרו בלשון שאלה. ראו כי גם בדברי דוד הכתובים בפסוקים יח-כט, שהם תפילת הודיה לה' יש שאלה. מה היא?
תלמיד: "וזאת תורת האדם ה' אלקים?" רש"י מפרש שזה לשון תמיהה.
המחנך: נכון מאד. על מה התמיהה כאן? עיינו ברש"י.

תלמיד: רש"י גם הוא אומר בלשון תמיהה: ראוי להתבשר כן לבשר ודם?
המחנך: ובכן נחשוב יחד ונראה, למה אי אפשר לבשר דבר כזה לבשר ודם? מה הוא עיקר הבשורה?

תלמיד: שהמלוכה תהיה לבית דוד לעולם.

המחנך: ומה לדעתכם. אפשר לומר כן לבן אדם? למה לא? בספר שמואל יש הרבה דברים שעל ידם תוכלו להשיב לשאלה זו.

תלמיד אחד: בני עלי לא היו טובים וכן בני שמואל, לשאול היו טענות על יונתן. אי אפשר לסמוך על משפחה אחת.

המחנך: נכון מאד, כמו שראינו שבני דוד הפסידו את המלוכה. זמן לא רב לאחר שנאמרו לו דברים אלו הפסיד נכדו של דוד את המלוכה על עשרה שבטים. אחר כמה מאות שנים הפסידו את המלוכה בכלל והיא לא חזרה להם עד היום. אבל מלך המשיח יהיה מצאצאיו.
תלמיד: אבל בפסוק ז כתוב: "ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם לפניך". מזה נראה כי יהיו תמיד מלכים מבית דוד.

המחנך: מה פירוש "ונאמן ביתך"? מי נקרא "איש נאמן"?

תלמיד: נאמן הוא איש שמבטיח לעשות דבר ויכולים לסמוך שאם אמר הוא גם יקיים.

המחנך: ומה הוא הפירוש ונאמן ביתך?

תלמיד: בית המלכות יהיה נאמן לדוד, הוא בודאי ישתייך אליו, ואף אם יסתלק ממנו שוב ישוב אליו.

המחנך: אם כן אתם רואים שאין כאן שום הבטחה שתמיד יהיו מלכים מבית דוד. הובטח לו רק שבית המלכות יהיה לפניו כמונח נאמן אם בניו לא יחטאו.

תלמיד: גם שאול אילו לא חטא בניו היו מולכים אחריו.

המחנך: זה ההבדל הגדול. לאחר שחטא שאול בטלה המלוכה של שאול, כי לא נאמר כי היא תהיה נאמנה לו. לדוד הובטח, כי אף אם תבטל מלכותו לזמן קצר או ארוך, כאשר יקום מבניו איש ראוי למלכות ותהיה אפשרות של מלוכה הוא ימלוך.

לאחר חורבן הבית הראשון לא היתה שעה ראויה לכך ולא איש ראוי לכך. אולם הנאמנות של המלכות לבית דוד לא בטלה. בכל יום אנו מחכים למשיח בן דוד, ואף שמתמהמה בכל זאת אנו מחכים לו.

באחד הימים נראה והנה נתקיימו הדברים האמורים בפסוקים אלו.

תלמיד: אם כן למה תמה דוד. הלא לא הובטח לו דבר בטוח.

המחנך: הוא תמה איך אפשר להבטיח לאדם הבטחה כזו גם על תנאי. מי אומר שהאיש שיגאל את ישראל צריך להיות רק משבט יהודה ובני דוד? אולי יזכה לכך בן ישראל אחר.

אבל ה' בכל זאת הבטיח זאת לדוד. על זה הוא הודה מתוך תימהון בתחילה ומתוך תפילה לאחר מכן. ראו מה אמר:

תלמיד: "ועתה הואל וברך את בית עבדך להיות לעולם לפניך".

המחנך: נכון, אבל גם עתה הוא מדגיש שהוא מבקש זאת מפני שה' הבטיח. "כי אתה ה' דברת", מפני שה' אמר לו שדבר כזה אפשרי. ללא זה לא היה מעז להתפלל על זאת.

פרק ח

הבטחת השלום לעתיד

המחנך: שוב לפנינו פרק של מלחמות. אף כי נאמר לדוד כי נפגם קצת בגלל המלחמות שלו, לא הפסיקו, כי דרש את טובת ישראל. הוא חפץ עתה להשכין לתמיד שלום בארץ. כל המלחמות שעליהן כתוב בפרק ח, התחילו ביוזמת דוד. העמים מסביב היו מלאים פחד ממנו. אבל הוא ידע כי הם אך מחכים לשעה יותר קלה להילחם. הם מדמים לעצמם: הנה יבוא יום ודוד ימות ועם ישראל שוב יהפך לעם חלש, שכל שכניו יכולים לפגוע בו.

תלמיד: מה הראיה כי כל המלחמות האלו היו יזומות על ידי דוד?

המחנך: אמרו לי איזו מלה נמצאת בכל שלושת הפסוקים הראשונים של פרק ח.

תלמיד: המלך "ויך". "ויך דוד את פלשתים" (פסוק א) "ויך את מואב" (פסוק ב) ויך דוד את הדרעזר" (פסוק ג).